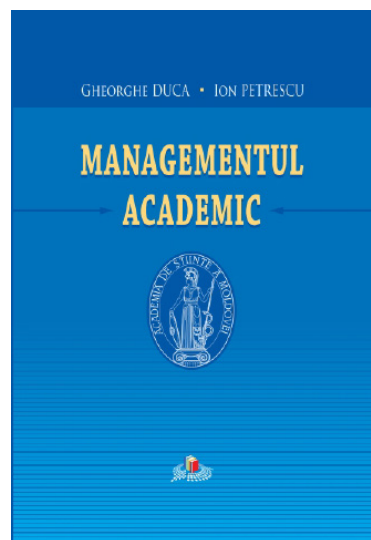

MANAGEMENTUL ACADEMIC ÎN FOLOSUL ACADEMISMULUI, DIDACTICII ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Academician **Grigore BELOSTECINIC**
Academia de Studii Economice din Moldova

Tratatul *Managementul academic*, avându-i ca autori pe academicianul Gh. Duca, președintele AȘM, și profesorul universitar Ion Petrescu, Membru de Onoare al AȘM și Doctor Honoris Causa al ASEM, este o operă științifică complexă, care prezintă modelul moldovenesc de management academic din perspectiva sistemului de management academic european și internațional, valorizând contribuția cercetării și practicii moldovenești în domeniul respectiv. În peisajul preocupărilor academice moldovenești, lucrarea are, în primul rând, ca obiectiv să prezinte contribuțiile științifice aduse la conturarea modelului moldovenesc de management academic, fiind o demonstrație amplă de management teoretic și management aplicat, în care mediul academic s-a intersectat cu numeroase modele și concepte de management general și funcțional. Multe capitole din lucrare se constituie în premii științifice atât în domeniul managementului academic moldovenesc, cât și al managementului academic european și al managementului academic comparat internațional.

Principalele obiective pe care și le-au propus autorii se integrează în contextul Strategiei Europa 2020 a Uniunii Europene pentru managementului academic: (1) în domeniul cercetării – câștigarea unei reputații internaționale în ceea ce privește cercetarea, identificarea și dezvoltarea unor direcții de cercetare care pot aduce un avantaj competitiv academiei și generarea de idei inovatoare, producerea cunoașterii științifice fundamentale și aplicative în abundență, atragerea unor cercetători de renume internațional, atragerea unei proporții ridicate de absolvenți în programe de formare sau cercetare; (2) în domeniul educației – câștigarea unei reputații internaționale în ceea ce privește educația cu accent pe atragerea unei mase critice de studenți de vârf și de cadre didactice care ies din comun, producerea de absolvenți care să ocupe poziții cheie în administrația publică sau în mediul economic și social, recrutarea studenților și a personalului didactic de pe o piață internațională; (3) în privința internaționalizării – operarea pe o piață academică globală și internaționalizarea unora dintre activități (prin conexiuni în domeniul cercetării, schimburi de studenți, cadre

Gheorghe Duca, Ion Petrescu. *Managementul academic*. Consiliul științific: [Ion Ababii et al.] Chișinău: Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” (Institut) a AȘM. 2015 (F.E.-P., Tipografia Centrală). 680 p.

didactice și cercetători, invitarea de cercetători, cadre didactice cu renume mondial; (4) în privința guvernării – furnizarea unui mediu favorabil activităților de cercetare și didactice, pentru studenți și cadre didactice prin spații de cercetare și învățământ, dar și facilități adecvate de cazare și pentru activități sociale ale studenților, stabilirea unei echipe manageriale de top, cu viziune strategică și planuri de implementare adecvate, atragerea de resurse financiare suficiente care să permită o balanță financiară stabilă și diversificarea resurselor financiare atrase.

În legătură cu cele menționate, un factor major de creștere a competitivității academice îl reprezintă managementul activității de cercetare științifică. În acest sens, academia trebuie să-și consolideze poziția de lider în cercetarea științifică prin ameliorarea poziției în clasamentul internațional cu ajutorul măsurilor din următoarele domenii: (1) de organizare administrativă a cercetării științifice (oferirea de condiții optime de lucru pentru cercetători, cu o administrație amplă și eficientă, menținerea și întărirea autonomiei centrelor de cercetare); (2) de stimulare a competiției interne; (3) de premiere a rezultatelor științifice remarcabi-

le; (4) de dezvoltare a performanțelor cercetării, prin ridicarea standardelor științifice în școlile doctorale; (5) de stimulare a constituirii de grupuri de cercetare în domenii interdisciplinare; (6) de atragere în grupurile de cercetare a studenților de top din anii terminali; (7) de internaționalizare a activității de cercetare științifică; (8) de alcătuire a unei baze de date performante; (9) de stabilire a temelor de cercetare prioritare Orizont 2020 ca obiective strategice.

Și, cu o semnificație asemănătoare, poziționarea managementului resurselor umane în primul planul managementului academic și tratarea resurselor umane ca cea mai importantă avuție a academiilor. În abordarea academică a acestora trebuie avut în vedere faptul că performanța academiilor nu poate fi atinsă fără resurse umane de calitate înaltă, pregătire, dorințe diferite, de oameni care reprezintă cu demnitate forța academiilor și adevărata ei valoare. Comunitatea academică a elitelor, formată de membri titulari, membri corespondenți, cercetători, cadre didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi și personal didactic auxiliar, trebuie să fie în armonie, având ca exemple însuflețitoare marile personalități care au slujit academia.

În această privință, strategia managementului academic trebuie să se sprijine pe următoarele principii: (1) promovarea excelenței academice; (2) promovarea unei culturi organizaționale bazată pe performanță și cunoaștere; (3) susținerea autonomiei profesionale în dezvoltarea în carieră, inclusiv prin participarea la programe de formare continuă; (4) selecția și avansarea în carieră a celor mai performanți tineri; (5) cultivarea dialogului permanent cu întreaga comunitate academică, inclusiv prin implicarea academicienilor, personalului de cercetare, cel didactic și a personalului didactic auxiliar, în procesul de adoptare a deciziilor.

În consecință, managementul academic se conturează ca o îngemănare a științei cu arta. În acest cadru, procesul managerial academic are trăsături și funcții distincte. De unde și nevoia unei pregătiri managerial-academice comune și specifice a managerilor academici, care să le permită să se poată adapta, în mod adecvat, la principiile și funcțiile managementului academic. Nu trebuie uitat că procesul managerial academic cuprinde elemente cu caracter informațional, decizional și motivațional, ponderea și semnificația acestora diferind de la un domeniu la altul, în raport de specific. Fără a fi mai puțin abilitat în selecționarea, prelucrarea și utilizarea informațională sau în sfera decizională, managerul din academie trebuie să stăpânească și să utilizeze cu suplețe mecanismul factorilor motivaționali.

Pe bună dreptate se consemnează în lucrare că în

managementul academic arta managerială prevalează, adesea, față de știința managerială, personalitatea managerului și exemplul său având un rol esențial în realizarea obiectivelor sistemului și ale academiilor la un nivel de performanțe cât mai ridicat. Ne aflăm într-o zonă deosebită ca semnificație a managementului academic și cu deosebire a activității managerilor academici deoarece succesul depinde de capacitatea de orientare, organizare, îndrumare și motivare a corpului academic și a studenților. În acest sistem managerul și colaboratorii săi își pun în mod decisiv amprenta asupra rezultatelor finale.

Nu în mod întâmplător managementul academic constituie astăzi o activitate complexă, care vizează o seamă de domenii. În aceste condiții, managerul și echipa sa planifică și organizează munca personalului, activitatea studenților, adoptă decizii și controlează îndeplinirea lor. Toate acestea se învață treptat, pe parcursul exercitării atribuțiilor manageriale. Lucrarea la care ne referim reprezintă un răspuns la imperatiile de mai sus, orientate în principal spre înnoirea cercetării științifice și a învățământului superior printr-o reformă propriu-zisă, capabilă să încheie tranziția de la sistemul educațional autoritarist și centralist la sistemul educațional și de cercetare adecvat unei societăți bazate pe libertăți individuale, economie de piață, competiție a valorilor, stat de drept și toate orientate în direcția integrării europene.

Cuprinsul lucrării de management academic este complex. Vom selecta în cele ce urmează câteva dintre componentele sale cu semnificație majoră. Astfel, generalul și specificul în managementul academic se sprijină pe considerația că în zilele noastre, managementul reprezintă o caracteristică esențială a vieții academice. Managementul, ca tip specific de activitate, decurge din însăși existența academiilor ca sistem, ca ansamblu unitar de elemente, de acțiuni a căror funcționalitate normală depinde nu numai de natura acestora și de relațiile dintre ele, ci și de organizarea ansamblului, de coordonarea componentelor sale. În felul acesta, problematica managementului academic dobândește semnificație deosebită într-un mediu social și politic în schimbare rapidă, în care aproape toate aspectele cercetării științifice, educației și în special ale învățământului superior, începând cu cele privind finanțarea, conținutul, calitatea, eficiența sistemelor și activităților educaționale – sunt puse în discuție.

Prin consecință, problema ce fel de cadru managerial este adecvat academiilor de științe la începutul secolului al XXI-lea devine una centrală a eforturilor de dezvoltare academică.

În formularea răspunsului la această întrebare autorii au studiat, au pătruns în substanța internă a actului

managerial academic care înseamnă cunoașterea aprofundată a relațiilor interumane, psihologia comportamentului individual și de grup în structura academiei, competitivitatea ca trăsătură fundamentală a pieței academice, esența strategiilor și tacticilor manageriale și de marketing, ergonomia – ca știință componentă a meta-științei managementului academic care se află la baza optimizării efortului individual, a raționalizării și ușurării mișcărilor de orice natură în procesele academice sau în activitățile umane ce le însoțesc.

După o activitate didactică, științifică, publicistică și managerială de decenii în domeniul managementului academic și al unor științe înrudite sau învecinate, autorii – academicianul Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Moldovei și Prof. univ. dr. DHC Ion Petrescu, Membru de Onoare al Academiei de Științe a Moldovei – valoroși specialiști în știința managementului academic, au recapitulat și sistematizat cunoștințele acumulate, oferind cititorilor o sinteză a preocupărilor de până acum, unele publicate, altele inedite. Efortul lor comun ne oferă o lucrare de excepție, priceput concepută, cu un traseu bine articulat și valoros prin varietatea de idei și concepte exprimate.

Au avut de ales între două căi principale: să redacteze o lucrare în care să înfățișeze treapta actuală a dezvoltării managementului academic sau să scrie o carte în care să expună propria poziție, stadiul în care se găsește, de fapt, ultima etapă a itinerariului managerial academic. În final, au hotărât să călătorească pe ambele căi și să dea ce este mai reprezentativ de la fiecare din ele. Ca urmare, lucrarea de față nu numai că are un caracter pronunțat autobiografic, ci înfățișează și treapta actuală a dezvoltării managementului academic.

În studiul și generalizarea teoriei și practicii de management academic, concepute și exersate de Academia de Științe a Moldovei, autorii au fost atrași de anumite probleme sau aspecte ale realității managerial-academice și au utilizat acele metode și tehnici de investigații din procedee care se dovedesc a fi utile pentru realizarea scopului declarat. Prin urmare, cititorii pot să caute în lucrarea de față ceea ce autorii și-au propus să le ofere pentru a înțelege și aplica în practicarea profesiei de manager în domeniul managementului academic.

Inițiativa autorilor de realizare a lucrării despre managementul academic vine într-un moment potrivit pentru a aduce la lumină într-o formă logică și compactă elementele de identitate națională și dintr-o perspectivă managerială, în contextul în care, în ultimele două decenii și jumătate mediul academic și mediul de afaceri s-au intersectat cu o multitudine de modele și concepte de management general și secto-

rial de origine externă. Măsura asimilării acestor modele în spațiul socioeconomic moldovenesc, precum și modul în care s-a realizat această asimilare, la care se adaugă contribuțiile originale, de sorginte locală, la teoria și practica de management academic sunt de o importanță deosebită pentru conturarea unei imagini cât mai clare posibil a spațiului socioeconomic și cultural moldovenesc contemporan.

Cartea *Managementul academic* își propune să aducă în atenția teoreticienilor și practicienilor o paletă largă de problematici ale managementului academic în contextul complex al societății moldovenești. După un sfert de secol de experiențe contemporane în dezvoltarea economiei de piață în Republica Moldova, această lucrare dezvăluie elemente importante ale specificității managementului academic autohton. Tematicile incluse, dincolo de reprezentativitatea lor în conturarea universului managerial-academic din Republica Moldova, oferă cititorilor lecții valoroase pentru viitor, fundamentate pe eforturile laborioase de documentare, conceptualizare, sinteză și creație intelectuală a autorilor lucrării. Prin subiectele abordate acest tratat își conturează misiunea nobilă de a clarifica aspecte-cheie ale practicii managerial-academice din spațiul moldovenesc contemporan aflat în plină genază și puternic influențat de convulsiile globale și de tranziția omenirii de la era informațională la era conceptuală. Din acest punct de vedere, lucrarea *Managementul academic* se poziționează cu claritate în pleiada contribuțiilor științifice din domeniul managementului academic și poate fi ușor identificată ca fiind un reper relevant în peisajul preocupărilor academice din Republica Moldova de a sintetiza o stare de fapt a managementului academic autohton într-un moment temporal cu semnificații puternice pentru viitorul economiei naționale. Tratatul de față conține și o scurtă bibliografie extrem de valoroasă pentru cercetătorii motivați să dezvolte modele de management academic bazate pe principiile și valorile moldovenești ancestrale.

În ceea ce privește viitorul managementului academic moldovenesc, apariția acestui tratat reprezintă efectiv o piatră de temelie și un moment grăitor în sine. Faptul că se vorbește despre modelul moldovenesc de management academic denotă existența lui, iar odată cu consemnarea acestor cunoștințe de către teoreticieni, modelul prinde cu adevărat viață și suntem convinși că își va deschide și își va lua zborul către cunoaștere și recunoaștere pe plan național și internațional.

Plecând de la un plan judicios întocmit și animați de dorința de a aduce o contribuție însemnată la rezolvarea unor probleme legate de teoria și practica mana-

gementului academic moldovenesc, autorii tratatului au depus o muncă susținută și vastă de cercetare științifică. Ținuta academică, forma de prezentare, claritatea stilului și logica expunerii fac ca materialul expus în tratat să fie accesibil, ușor de înțeles și aplicabil în practica managerial-academică.

Managementul academic este o lucrare pusă în folosul academismului moldovenesc, al cercetării științifice, al învățământului universitar și al expertizei în managementul academic. Tratatul reprezintă o deschidere așteptată și necesară către reconsiderarea unor opinii, idei și mentalități despre ce a fost, este și mai ales despre cum va evolua managementul academic moldovenesc. Carte unică de această factură din literatura moldovenească reprezintă o contribuție inovatoare la literatura și practica școlii moldovenești de management academic. Putem vorbi, în cazul acestui tratat, despre un proiect al unei generații onorat pentru a da semn cititorilor cu statut de expert sau de doritori de cunoaștere științifică, de apreciere și de gratitudine. Generațiile care vor urma își vor dori un management academic, o cercetare științifică, o educație și mai bune, înalt calitative, într-un spațiu al competitivității globale, iar acest deziderat nu se va putea împlini fără un sistem de management academic particularizat prin excelența spațiului moldovenesc, dar cu anvergura europeană a marilor proiecte care definesc o națiune cu șanse egale în marele concert european și global.

Lucrarea *Managementul academic*, publicată de prestigiosul Centru de Cercetare Enciclopedică al Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” (Institut) al Academiei de Științe a Moldovei, are valoarea unui studiu de referință despre apariția, dezvoltarea și înnoirea permanentă a managementului academic din Republica Moldova în diversele perioade istorice parcurse. Acest proiect științific și editorial este ambițios și curajos în același timp. Ambițios, întrucât s-a străduit să acopere toate domeniile managementului academic. Curajos, deoarece învederează preocuparea pentru domenii emergente de cercetare ale managementului academic moldovenesc.

Managementul academic modern trebuie să facă față unui mediu socioeconomic cu frecvente schimbări și cu instabilitate în viața socială. În principiu, două sfidări ale dezvoltării – una imediată, iar cealaltă în perspectivă – vor pune sub semnul întrebării multe dintre principiile și recomandările actuale. Prima sfidare vine din partea revoluției tehnologice în curs de desfășurare. Modurile de a produce ale omenirii se modifică într-un ritm alert. Tehnologia 3D, creșterea gradului de robotizare a producției, tendința dispersării activităților în cadrul unor uni-

tăți mici vor obliga practica managerial-academică să găsească soluții de succes în raport cu noi condiții existențiale. A doua sfidare majoră o constituie modificarea continuă a relației oamenilor cu mijloacele de producție. Managementul academic performant va trebui să gândească soluții care să asigure oamenilor o viață activă și venituri, nicidecum perspectiva șomajului de masă. Inevitabil, teoria și practica de management academic vor trebui să coreleze „performanța” în economie pentru a fi mai aproape de o stare de echilibru în raporturile sociale. În această perspectivă, cercetarea managerial-academică va deveni preocupată într-un grad mai înalt de aspectele umane ale dezvoltării.

În aceste zone necunoscute lucrarea a pătruns cu curaj printr-o abordare și un mod de prezentare care încearcă să dea răspuns la numeroasele și dificilele probleme care stau în fața managementului academic. Elaborarea lucrării a presupus, dacă avem în vedere perioada de referință și anvergura sa, multiple activități de cercetare, cu trimitere spre trecut, spre perioada actuală, dar și de gândire asupra ceea ce trebuie făcut, astfel încât să fie puse în valoare valențele pozitive ale managementului academic ca factor modern de producție, generator de numeroase influențe potențatoare asupra performanțelor economice și sociale.

Studiul autorilor cu privire la evoluția managementului academic la Academia de Științe a Moldovei le-a permis sublinierea că odată probată reputația academică, managementul ei a fost influențat de un număr important de factori, care a crescut odată cu dezvoltarea academiei. *Managementul academic* se prezintă ca o lucrare enciclopedică, ca o carte de referință pentru literatura științifică moldovenească, europeană și internațională care aduce în centrul atenției cele mai reprezentative componente ale managementului academic.

În final, ținem să reliefăm, cu toată ardoarea și convingerea, preocuparea susținută, rigoarea științifică și dăruirea distinșilor autori în inițierea și finalizarea acestui demers științific. Împărtășim convingerea autorilor că opera lor, cu siguranță, va depăși granițele Republicii Moldova și va intra indiscutabil în patrimoniul european și mondial al științei de management academic. Mai mult, suntem convinși că lucrarea se va constitui ca o deschidere spre prezent și viitor și va reprezenta provocări utile pentru cercetătorii și practicienii antrenați în ampla confruntare cu schimbările rapide și majore în dezvoltarea societății și preocupați de creșterea performanței în economie și în viața socială din Republica Moldova.